

mása a magyar tudománynak, mert egy nemedék tanulta meg tőle a gazdasági kérdések tudományos tárgyalásának módszerét, irodalmi munkássága pedig nemcsak nagy terjedelménél, hanem tartalmánál fogva is alapvető jelentőségű.

A nagy munka mellett, melyet a tudományban végzett, a politikában is jelentékeny szerepet vitt; csaknem húsz évig volt képviselő, a Deák-párt, később a szabadelvűpárt híve. 1883-ban az osztrák-magyar bank alkormányzója, majd 1893-tól egész 1902-ig főkörmányzója volt s itt is nagy szolgálatokat tett a magyar gazdasági életnek. Nyugalomba vonulása után sem pihent, főleg az Akadémiában, melynek egyik legrégebbi tagja volt, munkálkodott sokat. Szerencsés temperamentumú ember volt, tudott sokat dolgozni, de tudta az életet élvezni is, vidám kedélyével ép annyi jóbarátot szerzett, mint a mennyi tisztelőt munkájával.

THANHOFFER LAJOS.

1842—1909.

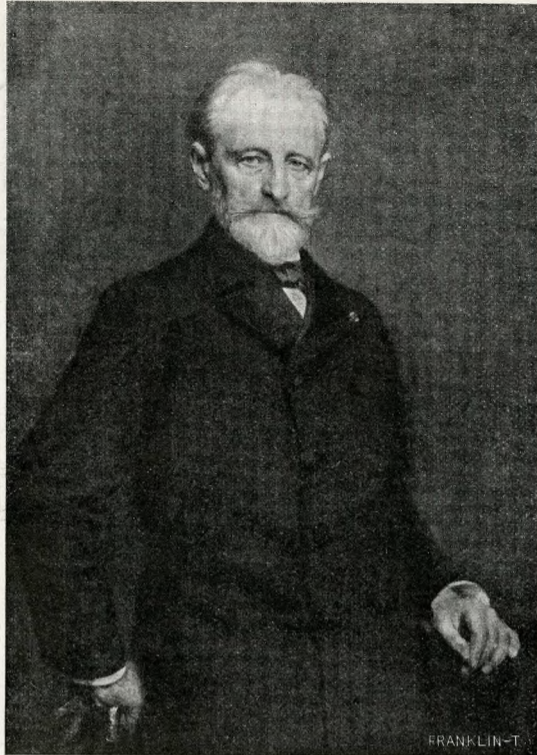
Az a sok száz magyar orvos, a ki egykor tanítványa volt, bizonyára mind megilletődéssel tudta meg a hírelt, hogy egykori boncztanárunk, a tudós, szelídlelkű, tanítványaival szeretettel bánó, de heves, felfortyanó természetű *Thanhoffer* Lajos meghalt. Épen húsz évig, 1889-től mostanáig tanította a boncztant a budapesti orvosi fakultáson, már előbb tizenhat évig az állatorvosi akadémia tanára és egy ideig igazgatója is volt, — nem csoda tehát, ha tanítványai ugyancsak elszaporodtak az országban. Kegyelettel emlékszik meg róla valamennyi, mert derék ember volt és alaposan jártas szaktudománya egész területén; hosszú tanári működése alatt nem csontosodott meg, folyton együtt haladt tudományával s nem egy ponton maga is hozzájárult a saját kutatásaival fejlesztéséhez. Nagy érdeme volt az anatómiai ismeretek terjesztésében, néhány ily irányú munkája közkezen forog és sok olvasóra talált. Igazi terrénuma mégis az egyetem volt, a tanítás, melyet újult erővel folytatott, a mióta a boncztanai intézetek kitünően berendezett új épületeket kaptak a régi szűk üllői-úti hely helyett. Csak az utóbbi egy-két évben lankadt el tanítási munkája betegeskedése miatt, most már nyugalomba akart vonulni; néhány nappal nyugdíjaztatása után halt meg.

ERKEL GYULA.

1843—1909.

Nagy a vesztesége a magyar zenei világnak: márczius 22-ikén hirtelen meghalt Erkel Ferencnek legidősebb fia, Gyula. Nem lehet róla a nélkül szólni, hogy dicső apját — első mesterét — ne említsük, a kinek nagy dicsősége, nagy öröksége bizonyynyal nyomasztóan hatott a fiú szép tehetségére. Pedig nyílt titok volt, hogy a «Bánk bán» operától kezdve az «István király»-ig Erkel Gyula is beledolgozott atyjának, a magyar operazene megalapítójának műveibe.

Korán, 17 éves korában lett az operai zenekar tagja: dobos, még a régi Nemzeti Színházban. Hangszerén nem sok dolga volt, annál jobban ráért a többiekre figyelni, a zenekari feldolgozást és hatásokat tanulmányozni; ez volt a legjobb iskolája későbbi karnagyságának. Az Erkelek mind született karnagyok voltak: Sándor is a nagydob mellől eljutott a karnagyi emelvényre, utóbb Elek is a Népszínházhoz. Szép testvéri egyetértésre vall s Erkel Gyula készségét dicséri az, hogy nemcsak «A falu rossza» idejében, hanem még egy évtizeden át, mikor Elek már rég ott működött a Népszínházban, Gyula szokta a népszínház zenéjét, dalait nemcsak kiválogatni, hanem magyar izű művészettel a zenekar sokszínű hangszerei számára ki is dolgozni. Böszönyi színházi tapasztalatait mint zeneköltő is szerencsésen értékesítette: egy nagyszabású férfikarénekével (Bajza «Ébresztő»-jének szövegére) pályadíjat is nyert. De a zenekar volt az

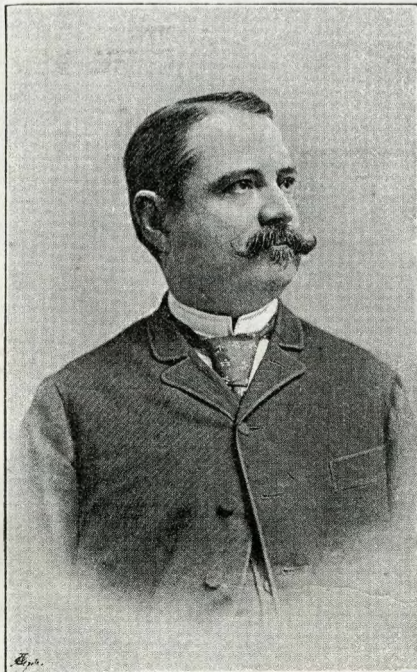
Horovitz Lipót festménye.

KAUTZ GYULA.

ő eleme: «Az ember tragédiája» ó-görög, stb. jeleneteihez szerzett sikerült, jellemző zenét; s egyetlen nagyszabású műve is nélkülözi az éneket: egész estét betöltő tánczeneköltemény. Címét nem tudjuk, mert a művet, állítólagos drága színpadi kiállítás miatt, az Operaház nem adta elő; de hogy magyarstílusú és nagyon szép, művészi a zenéje, arról néhány részletéből meggyőződünk 1897-ben, egy filharmóniai hangversenyen.

Mahler operaigazgató, a ki nagy művész, de nagy zsarnok is volt, 1889-ben nyugdíjaztatta Erkel Gyulát; ezt a végzetes hibát a későbbi igazgatók és intendánsok tették jóvá, de mikor Erkel Sándort elérte utolsó betegsége: nem találtak hirtelenében jobb megoldást, mint Gyula jeles képességeinek igénybevételét legalább rövid időre. Ő különben nem élt teljes nyugalomban; már 1880 óta az Országos Zeneakadémiának zongoratanára volt és az operaiskolai növendékek mestere, szereptanára; e minőségében csak a folyó tanév elején vonult nyugalomba. Azonban az általa Ujpesten 1891-ben alapított, virágzó zeneiskolát mindvégig szerető gondnal igazgatta. Felnőtt leányai éneket, zongorajátékot tanítanak; az Erkel-család tehát még sokáig lesz zenei kulturánk élő tényezője.

Nem üres szólam, hanem a legtisztább valóság, hogy Erkel Gyulának csak páratlan szerénységén múlt, hogy nem ért el zajos sikereket; ő beírta azzal, hogy kitűnő tehetségeivel zajtalanul fakasztott áldást egész munkakörében. (y)

THANHOFFER LAJOS.

MORELLI GUSZTÁV.

1848—1909.

A hatvanas évek elején történt, hogy egy fiatal ember Munkácsy rajzai után készült kitűnő fametszeteivel általános feltűnést keltett. A metszetek az akkoriban Párisban nagy feltűnést keltett Doré-féle rajzok metszeteivel is vetekedtek s mivel ezidőben a rézmetszést épen kezdé kiszorítani a fametszet, a közfigyelem fokozott mértékben fordult az ifjú művész felé. Akkoriban Pollák Zsigmond, meg Ruzs Károly intézetei látták el fametszetű reprodukciókkal a lapokat, melyek közül egyébként csak a «Vasárnapi Ujság» tesz számot s az utóbbinak műtermébe lépett be a tehetséges ifjú — Morelli Gusztáv. 1867-ben már résztvett a Honvéd-album s a koronázási Album metszeteinek készítésében s mikor 1873-ban Ruzs Károly nyugalomba vonult, a fametszés terén csaknem kizárólag Morelli uralkodott a maga tanítványaival. Így is maradt ez addig, míg munkás kezét megállította a halál, igaz gyászára a magyar sokszorosító művészetnek.

Morelli, a ki jóformán az első külföldön is híressé vált mesterünk volt a sokszorosító művészet ez ágában, 1848-ban Pesten született s iskoláit elvégezvén, Ruzs intézetében dolgozott és tanított 1868-ig. Önállóan ez évben kezd dolgozni. Orbán Balázs «Székelyföld»-je s a «Vasárnapi Ujság» számára metszett képeket. Majd állami ösztöndíjat kap s Párisban tökéletesíti művészetét; onnan Londonba, később Lipcsébe megy s csak 1872-ben jó haza. Itt megint leginkább a «Vasárnapi Ujság»-nak dolgozik, melybe Keleti, Mészöly és Greguss után készít fametszeteket s közel félszáz illusztrációt metsz fába Petőfi első kiadásához. Munkáinak roppant sikere volt s ez arra indította a kormányt, hogy az országos mintarajziskolában fametszési szakosztályt állítson föl s ennek vezetésével őt bizza meg. A hány művészi kivitelű fametszet nálunk 1876 óta készült, az csaknem mind az ő és tanítványai kezei alól került ki. Az a több ezerre rúgó illusztráció, mely «Az Osztrák-magyar Monarchia írásban és képen» című vállalat magyar részét ékesíti, szintén az ő vezetése alatt készült. E mellett ő metszette fába az összes állami értékpapírokat, bélyegeket, okleveleket is.

Széleskörű tevékenysége közepette talált időt arra is, hogy művészi becsvágyának is áldozzon. Zichy Mihály 1891-ben az aradi vértanúk albumához rajzolt két allegóriájának, Feszty Árpád körképének óriási és pompás technikával készült fametszetei ennek a nemes becsvágnak maradó emlékei. Ráér arra is, hogy 1895-ben Németországban megtanulja a színes fametszést, mely munkásságát itthon budapesti látképekkel ékesített színes levelezőlapok készítése terén érvényesítette. Tankönyvek: bibliák, földrajzok, olvasókönyvek ugyan csak tömegesen disztívek Morelli fametszeteivel s önálló műlapokon is gyakran olvashatjuk az egész országban oly jól ismert jelzést: «fába metszette Morelli».

Most a halál véget vetett e sokoldalú munkásságnak. Előbb hű társa és barátja, Doby Jenő ment el, a ki ugyanazt a szerepet töltötte be a rézkarcz és rézmetszés, mint Morelli a fametszés terén, most utána költözött az öreg professzor is. Tanítványai, a kik bálványozták, művésztársai, a kik becsülték s a magyar közönség, mely tisztelettel emlegette a nevét mindenha, de a «Vasárnapi Ujság» is, melynek egyik legrégebbi munkatársa volt, kegyelettel fogják megőrizni emlékét.

A FŰHAJÚ EMBER.

Elbeszélés.

Irta Balla Ignác.

Olcso keretben olajnyomatú képek lógtak a falon. Guido Reni «Aurorája», Tizián, «Földi és égi szerelme», meg a vörös inges nagy hős, Garibaldi képe. Köztük, a kis oszteria közepén, Murilló olajnyomatu Madonnája alatt örökéző olajméces pislogott és a mikor a *padrone*, kezében hosszúnyaku borosflaskóval, elment mellette, egy-egy ájtatos pillantást vetett a képre.